

Seletuskiri

„Haridus- ja teadusministri 10. novembri 2016. a määruse nr 62 „Struktuuritoetuse andmise tingimused ja kord „Koolide, kogukonna ja ettevõtjate koostöö toetamine ettevõtlusõppe praktilisemaks muutmiseks“ elluviimiseks“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Eelnõuga muudetakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ prioriteetse suuna „Ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul“ meetme „Õppe seostamine tööturu vajadustega“ tegevuse 1.5.3 „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel“ määruse nr 62 tingimusi lähtuvalt vajadusest muuta toetuse taotlemine ja projektide elluviimine taotlejatele lihtsamaks ja läbipaistvamaks ning ka tehnilistel põhjustel – paljud kehtivas määruses toodud tingimused ei ole enam ajakohased (nt taotluste esitamise korralduslik pool on muutunud). Samuti pikendatakse määruse abikõlblikkuse perioodi kuni 31.08.2023.

Määrus kehtestatakse perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse § 14 alusel.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduse osakonna programmijuht Kristi Ploom (tel 735 0277; kristi.ploom@hm.ee), rahandusosakonna asejuhataja Kristjan Sahtel (tel 7354064; kristjan.sahtel@hm.ee) välisvahendite juht Inge Oopkaup (tel 735 0279; inge.oopkaup@hm.ee) ja õigusosakonna õigusnõunik Kadi Mölder (tel 735 0234; kadi.molder@hm.ee). Eelnõu välja töötamisel on arvestatud SA Innove Toetuste agentuuri Elukestva õppe keskuse juhi Maarja Parve (tel 735 0775; maarja.parve@innove.ee) ning koordinaatorite Krista Letta (tel 735 0781; krista.letta@innove.ee) ja Kerli Haavi (tel 735 0782; kerli.haav@innove.ee) ettepanekutega.

Tegevuse taust, vajalikkuse põhjendus

Nii Euroopa Liit, OECD kui Maailma Majandusfoorum on oma soovitustes rõhutanud, et ettevõtlushariduse arendamisel on oluline kaasata haridussüsteemi välised partnerid. Määrusega luuakse võimalus toetada kooliväliste partnerite kaasamist ettevõtlusõppe läbiviimisse selleks, et muuta ettevõtlusõppe praktilisemaks ja viia ettevõtlusõppet läbi väljaspool kooli.

Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ näeb olulise arengusuunana hariduse sisulist kvaliteedi parandamist. Samuti on Eesti elukestva õppe strateegia 2020 püstitanud eesmärgid, et Eesti liiguks teadmiste- ja innovatsioonipõhise ühiskonna suunas. Esimeseks eesmärgiks on seatud iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut toetava, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendava õpikäsitluse (muutunud õpikäsitus) rakendamine kõigil haridustasemetel.

Euroopa Komisjoni strateegiadokument „Ettevõtlusõppe 2020“ sätestab, et iga noor peaks saama ettevõtlusalase praktilise kogemuse enne kooli lõpetamist. Tõdetakse, et õppeprotsessis tervikuna on ettevõtlikkuse arendamise ning ettevõtlusõppe tähtsus ja tähendus alahinnatud. Tuuakse välja, et noorte paremaks kohanemiseks tööeluga on hariduses vajalik lisaks faktiteadmistele järjest enam arendada õppurite loovust ja ettevõtlikkust ning, et senisest enam tuleb luua võimalusi ja toetada koostööd erinevate sektorite (riik, ettevõtjad, koolid) vahel.

Ettevõtlusõppe üheks edu võtmeks peetakse haridussüsteemi väliste partnerite kaasamist. Olenemata sellest, kas nad asutavad hiljem oma ettevõtteid või mitte, omandavad ettevõtlust õppivad noored ettevõtlusalaseid teadmisi ning olulisi oskusi ja hoiakuid, sealjuures suureneb nende loovus, algatusvõime, visadus ja valmidus meeskonnatööks. Tööandjad ja ettevõtjad soovivad aina enam muuta koostööd koolidega hariduse loomulikuks osaks. Eesti tööandjad on valmis senisest oluliselt aktiivsemalt osalema õppeprotsessis: õppurite juhendamisel, õppurite ettevõtlusalaste teadmiste arendamisel, ettevõtlusõppe elulisemaks ja praktilisemaks muutmisel, oma kogemuste jagamisel, ettevõtete ruumide õppebaaside kasutamisel, jms. Tööandjate soov on kasvatada noortest õppuritest jätkusuutlik järelkasv ja toetada noorte ettevõtlusaktiivsuse kasvu, toimetulekut igapäevaelu probleemide lahendamisel ja ideede elluviimisel. Seega on oluline haridust elavdada praktiliste, kogemuslike õppemudelite ja realselt tegutsevate ettevõtjate kogemuste abil.

Avatud taotlusvoor toetab koolide ja kogukonna ning ettevõtjate koostööd ja aitab ületada erinevaid takistusi, mis sellega seonduvad. Koolide võimalused ettevõtete külastuste või laagrite ja laatadega seotud kulutuste rahastamiseks on väga piiratud. Piiratud on ka projektijuhtimise ja –kirjutamise oskused. Avatud taotlusvooru lihtne aruandlus ja rahastamismehhanism aitab koolidel need raskused ületada ning õpetada ettevõtlust elulisemalt – külastada ettevõtteid, viia koostöös õppuritega ellu erinevaid kogukonna projekte jms.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrusega kavandatud tegevused panustavad Eesti elukestva õppe strateegia 2020 (edaspidi EÕS) strateegilise eesmärgi 1 – muutunud õpikäsitus - elluviimisesse. EÕS-i Tööturu ja õppe tihedama seostamise programmis kavandatud Euroopa Sotsiaalfondist rahastatavaid meetmeid rakendatakse haridus- ja teadusministri toetuse andmise tingimuste (TAT) käskkirjaga „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel“ edaspidi EETA“ (kinnitatud 30. septembril 2015) ja avatud vooru ehk TAT määrusega.

Toetatavad projektid panustavad Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ 1. eesmärgi „Muutunud õpikäsitus“ meetme 1.4. „Õpikäsituse rakendamist toetavate koostöövormide loomine ja toetamine“ eesmärkide täitmist ja 3. eesmärgi „Elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vajaduste vastavus“ meetme 3.2. „Põhi- ja keskhariduse järgse õppe korraldamine lähtuvalt töömaailma vajadustest“ tegevuste elluviimisele.

Eelnõu punkti 1 muudatusega on ettevõtlusõppe mõiste osas lisatud selgitus selle kohta, et õpet viiakse läbi vastavalt kooli õppekavale kas (valik)õppeaine või lõiminguna. Lõiminguna õppe läbi viimiseks on Edu ja Tegu programmis välja töötatud juhendmaterjalid õpetajatele, kuidas ettevõtluse teemasid lõimida kõikidesse õppeainetesse. Mõiste on viidud kooskõlla toetuse andmise tingimustes toodud, korrigeeritud mõistega.

Eelnõu punktiga 2 on lisatud uus mõiste – partner. Partneri mõiste on toodud sisse koolivälise partneri asemel. Partneri mõiste on defineeritud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduses ja samas tähenduses seda ka antud määruses mõistetakse. Lisatud on selgitus, et partneril tekivad tegevuse rakendamise käigus kulud. Muudatuse tulemusena võib partner olla ka teine kool. Paljud koolid teevad ettevõtlusõppe arendamisel omavahel koostööd ja see toetab nii koolide omavahelist koostööd laiemalt kui ettevõtlusõppe arengut. Eriti näiteks siis, kui koolil puudub õpetaja, kes ettevõtlust õpetada võiks ja jagatakse ühte õpetajat. Koolid võivad

projektitaotluse teha ka koos ja jagada ka kulusid ning vastutust. Muudatuse tulemusena on sellise võimalusega määruses arvestatud.

Eelnõu punktiga 3 on lisatud koostööpartneri ja koolivälise osapooli mõiste. Mitmetes varasemates projektides on osapooli, kes osalevad projekti elluviimises, kuid kes selleks kulusid ei tee. Sageli osalevad projektis ettevõtjad või organisatsioonid, kes kulutusi selleks ei tee. Projekti rahastamise selguse ja läbipaistvuse tagamiseks on vajalik eristada osapooli, kes teevad kulusid ja neid, kes kulusid ei tee, kuid panustavad projekti muul moel – need on koostööpartnerid. Koolivälise osapooli mõiste hõlmab eraõiguslikke, avalik-õiguslikke juriidilisi ning füüsilisest isikust ettevõtjaid, mis ei ole kool. Kokkuvõttes võib koolivälise osapool olla mistahes organisatsioon, mis ei ole kool. Selle mõiste lisamine on vajalik, kuna avatud taotlusvooru eesmärk on edendada koolide koostööd ka teiste organisatsioonidega. Igas projektis peab olema üks kool ja üks koolivälise osapool.

Eelnõu punktiga 4 on täiendatud toetuse saamise eesmärki, mis on: tõhustada koolide, kogukonna ja ettevõtjate koostööd ettevõtlusõppe rakendamisel ning praktilisemaks muutmisel, juurutada ettevõtliku õppe põhimõtteid ning suurendada õppurite ettevõtlikkusteadlikkust. Lisatud on sõna „rakendamisel“, et esile tuua koostööd ka ettevõtlusõppe igapäevase rakendamise käigus, mitte ainult juhuslike algatuste puhul.

Eelnõu punktiga 5 on lisatud täpsustus toetatava projekti kohta, mille kohaselt projekti tegevuste tulemusena peab olema sisse viidud muudatus kooli õppekavas või ainekavas, mis fikseerib ettevõtlusmooduli kasutuselevõtu või täiendamise. Seda eeldati ja kontrolliti projektide tulemusena ka varasemalt, sest tarvis on kuidagi fikseerida, et ettevõtlust koolis õpetatakse ja õppekava on selleks asjakohane dokument. Varasemalt ei olnud seda selgesti välja toodud, ehkki eeldati. See tekitas projekti esitajates segadust. Seega nüüd on see põhimõte määruses kirjas.

Eelnõu punktiga 6 on täpsustatud, et toetatava tegevuse käigus panustavad ühiselt kool ja koolivälise partner ettevõtlusõppe läbiviimisse. Lisatud on ühise panustamise eeldus, sest varasemalt oli mitmetes projektides partneri roll ja vajadus küsitav. Sel juhul aga ei täideta taotlusvooru toetuse andmise eesmärki, mis on osapoolte koostöö tõhustamine ettevõtlusõppe rakendamisel.

Eelnõu punktiga 7 on määrusest täiendatud paragrahvi 7 lõike 3 punkti 1, mille kohaselt ei ole abikõlblikud õpet läbiviivate spetsialistide täienduskoolituse kulud. Täpsustuse tulemusel ei ole abikõlblikud need kulud, kui koolitust pakutakse sihtrühmale riigieelarveliste või muude vahendite toel, sealhulgas ühikuhinna põhiselt teistest projektidest või meetmetest. Kõikide koolituste rahastamine oli välistatud, et vältida topeltrahastamise ohtu Edu ja Tegu ettevõtlusõppe programmist ühikuhinnapõhiselt rahastatavate täienduskoolitustega. Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse kohaselt topeltrahastamine keelatud ning Edu ja Tegu täienduskoolituste teemad piiratud. Topeltrahastamist on võimalik kontrollida, projektide hindamiskomisjonis osalevad inimesed on kursis Edu ja Tegu programmist rahastatavate täienduskoolitustega ning topeltrahastamise riski korral on seda võimalik kontrollida üksikjuhu põhiselt. Projektide hindamisse saab koolituskulude osas kaasata topeltrahastamise kahtluste korral ettevõtlusõppe programmi täienduskoolituste koordinaatori, kellel on täpne ülevaade kõikide ühikuhinna põhiselt rahastatavate koolituste teemadest, koolitajatest, ajakavast jms.

Muudatus on vajalik, kuna sageli projektide raames, ettevõtlusõppes uuenduste rakendamine eeldab õpetajatele täienduskoolituste läbiviimist, seega on täpsustuse tulemusena lubatud

rahastada ka projekti elluviimist toetavaid täienduskoolituse õpetajatele, juhul kui need on projekti lahutamatu osa ja vajalikud projekti eesmärgi saavutamiseks. Projektide rahastamise tingimusi tutvustab taotlejatele rakendusüksus infopäevadel ja jagab infot veebilehe vahendusel ning annab igale taotlusele tagasisidet ka individuaalse eelhindamise käigus, juhtides mh tähelepanu topeltrahastamise ja kulude abikõlblikkusega seotud riskidele.

Eelnõu punktiga 8 on määrust täiendatud abikõlblike kulude liikidega. Algselt oli see näidisloetelu toodud seletuskirjas, kuid taotlejatele selge ülevaate andmiseks on otstarbekas need reguleerida määruses.

Määruse kohaselt on abikõlblikud kulud, mis on vajalikud konkreetse projekti elluviimiseks vastavalt määruse §-s 9 toodud piirmääradele ja taotluse rahuldamise otsusele. Kuivõrd toetust antakse kindlasummalise maksena, peab iga tegevus ja kulu panustama nii määruse §-s 3 toodud toetuse andmise eesmärgi kui projekti eesmärgi saavutamisse. Määruse muudatusega loetletakse abikõlblike kulude liigid, mis on järgmised:

- 1) ettevõtlusõppe praktilisemaks läbiviimiseks vajalike väikevahendite soetamise kulud, (mis on näiteks õmblusmasin) maksimaalselt 10% projekti eelarvest;
- 2) ettevõtlusõppe läbiviimiseks vajalike (õppe)materjalide väljatöötamise ja soetamise kulud;
- 3) personalikulud vastavalt ühendmääruse §-s 3 sätestatud tingimustele, sh näiteks lähetuskulud;
- 4) ürituste kulud, sh nt toitlustus-, ruumide rendi-, esinejate ja koolitajate ning laagritega seotud vältimatult vajalikud kulud;
- 5) õppekäikude kulud, sh väljaspool kooli toimuvate ürituste ja ettevõtte, teiste koolide vm organisatsioonide külastamisega seotud transpordikulud, majutuskulud, osalustasud jm vältimatult vajalikud kulud;
- 6) koolituskulud kui need on projekti lahutamatu osa ja vältimatult vajalikud projekti eesmärgi saavutamiseks;
- 7) teavituskulud vastavalt Vabariigi Valitsuse 12. septembri 2014. a määrusele nr 146 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse andmisest avalikkuse teavitamise, toetusest rahastatud objektide tähistamise ning Euroopa Liidu osalusele viitamise nõuded ja kord”;
- 8) muud projekti edukaks elluviimiseks vältimatult vajalikud kulud, mida ei ole eelpool toodud.

Eelnõu punktiga 9 on pikendatud määruse abikõlblikkuse perioodi. Algselt oli abikõlblikkuse periood september 2016 kuni 31. detsember 2020. Muudatuse järgselt on abikõlblikkuse perioodi lõpp 31. august 2023. Taotlusvoorude läbiviimine on näidanud, et projektid on oma eesmärgi täitnud ning nende toetamist on tarvis jätkata. Tingimustes on ette nähtud projekti periood kuni 24 kuud. Kui abikõlblikkuse perioodi ei muudaks, siis selliseid projekte enam rahastada ei oleks võimalik. Samas on kavas läbi viia veel vähemasti kaks taotlusvoor.

Eelnõu punktiga 10 on paragrahvi 10 lõike 2 sõnastust on täpsustatud ja lisatud, et taotleja peab projekti kaasama vähemalt ühe partneri või koostööpartneri. Igas projektis peab olema kaasatud vähemalt üks kool ja üks kooliväline osapool. Mõte on üldjoontes jäänud samaks, muudatus on tulnud eelkõige uute definitsioonide lisamisest ja sellest, et taotlejale oleks projekti tingimused selgemad. Algsega erinevus on selles, et muudatuse järgselt võib teha projekte, kus kõik kulud teeb ainult kool. Varasemalt oli koolivälise partneri kaasamise kohustus – st partner on osapool, kes teeb ka kulusid. See tõi kaasa olukorra, kus partneri kulud olid projekti kirjutatud vaid selle tingimuse tõttu, kuid see ei kandnud sisulist eesmärki. Projektide eesmärk on teha koostööd, selleks ei pea kõik osapooled kulutusi tegema. Täienduse

järgselt igas projektis peab olema endiselt kaasatud kooliväline osapool, kuid ta ei pea kulusid tegema, ehkki võib seda teha, kui see on vajalik.

Eelnõu punktiga 11 on välja jäetud tingimus, et rakendusüksus eristab vooru väljakuulutamisel, kas see on välja kuulutatud kohalikul, regionaalsel või üle-eestilisel tasandil. Praktikas on alati voor välja kuulutatud kõigil kolmel tasandil korraga ja selline lahendus on end õigustanud. Seega nimetatud täpsustus ei ole vajalik.

Eelnõu punktiga 12 on tehtud muudatused taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise osas.

On lisatud võimalus taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks rakendusüksuse algatusel või toetuse saaja kirjaliku avalduse alusel. Mitmed projektid on katkestatud, kuna väikese muudatuse vajaduse tõttu ei ole need enam abikõlblikud. Muudatus võimaldab teha väiksemaid tehnilisi muudatusi taotluse rahuldamise otsuses, mis ei ohusta projekti eesmärkide täitmist ja tulemuste saavutamist.

On lisatud tingimused taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks: seda saab teha kas rakendusüksuse algatusel või toetuse saaja kirjaliku avalduse alusel, taotluste menetlemise määruse §-s 10 sätestatud tingimustel ja korras. Muuta ei saa kindlasummalise makse tingimusi, sh näitajate saavutustaset või kindlasummaliste maksete arvu ja suurusi. Samas võib olla projekti eesmärkide täitmiseks vajalik muuta abikõlblikkuse perioodi või projekti aruannete esitamise korda.

On muudetud tingimust, mille kohaselt algselt kindlasummalise makse alusel antava toetuse puhul ei olnud taotluse rahuldamise otsuse muutmine projekti elluviimise ajal lubatud. Selle kitsenduse tõttu on mitu projekti katkestatud, kui on ilmnenud asjaolud, mida taotluse esitamisel ei saanud ette näha. Näiteks pidi projekti katkestama, kui algselt kavandatud osaleva kooli nimi on vaja vahetada teise vastu. Muudatuse tulemusena on teatud tingimustel võimalik projekti muuta, kui need kooskõlastatakse ette muudetud kujul tegevuse elluviimist rakendusüksusega kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

Eelnõu punktiga 13 on välja jäetud maksetaotluse esitamise võimalus struktuuritoetuste registri väliselt, sest seda võimalust enam praktikas ei ole ja ei ole ka vajadust.

Eelnõu punktiga 14 on välja jäetud võimalus, et toetuse saaja esitab vahearuandeid ja lõpparuande rakendusüksuse kehtestatud vormil ja asendatud see struktuuritoetuste registri kaudu esitamise võimalusega. Praktikas esitavad toetuse saajad juba praegu aruandeid registri kaudu.

Eelnõu punktiga 15 on välja jäetud tingimus, et rakendusüksus avalikustab aruannete vormid veebilehel. Selle asemel sätestatakse, et aruande vormi ja aruandes esitatava teabe kehtestab rakendusüksus ja avalikustab struktuuritoetuse registri kaudu või oma veebilehel.

Eelnõu punktiga 16 on määrusest välja jäetud kohustus sisestada taotlus ja aruanded struktuuritoetuste registrisse. Seda ei ole enam vaja, kuna taotlejad sisestavad andmed ja taotlused ise registri kaudu.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõus sisalduvad muudatused on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Elluviidavad projektid panustavad EÕS-i Tööturu ja õppe tihedama seostamise programmi meetme tegevuse „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel“ edaspidi EETA“ (kinnitatud 30. septembril 2015) tulemusnäitaja saavutamisse, mis on programmis osalenud õppeasutuste osakaal, kes on ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud. Aasta 2020 sihttase on 90% programmis osalenud koolidest, mis on ligi 60% kõikidest Eesti koolidest.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse muudatus ei vaja lisaressurssi ega meetme tegevuse eelarve muudatusi.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja huvigruppide kaasamine

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele ning arvamuse avaldamiseks Sihtasutusele Innove ja valdkondlikule komisjonile. Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta, Sihtasutuse Innove ettepanekuga on eelnõus arvestatud ning teised kooskõlastasid eelnõu vaikimisi.

Marika Tuusis
rahandusosakonna juhataja